

Φίλη μαθήτριά - φίλε μαθητή,

Στόχος του διβλίου αυτού είναι να σας βοηθήσει να κατανοήσετε και να εμπεδώσετε τα γλωσσικά φαινόμενα των αρχαίων ελληνικών που διδάσκονται στην Γ Γυμνασίου.

Κάθε ενότητα περιλαμβάνει:

- ✓ Το αρχαίο κείμενο της αντίστοιχης ενότητας του σχολικού διβλίου.
- ✓ **Ασκήσεις γραμματικής, συντακτικού και λεξιλογίου** με βάση το αρχαίο κείμενο.
- ✓ Θεωρία γραμματικής και συντακτικού.
- ✓ Ποικίλες ασκήσεις γραμματικής, συντακτικού και λεξιλογίου για την εμπέδωση της θεωρίας.
- ✓ Χρονικές και εγγλιτικές αντικαταστάσεις.

Οι **απαντήσεις** όλων των ασκήσεων βρίσκονται στο τέλος του διβλίου. Μετά τις απαντήσεις δίνονται και **πίνακες με τους αρχικούς χρόνους βασικών ρημάτων**.

Γεώργιος Χ. Σακελλαριάδης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ενότητα 1	
Η Ελένη και η καταστροφή της Τροίας.....	9
Ενότητα 2	
Θυσία για την πατρίδα.....	33
Ενότητα 3	
Η κατοχή της εξουσίας δεν εγγυάται την ευτυχία	59
Ενότητα 4	
Τα πλεονεκτήματα της ειρήνης.....	81
Ενότητα 5	
Η ισονομία των πολιτών εγγύηση της δημοκρατίας	101
Ενότητα 6	
Η μουσική εξημερώνει	117
Ενότητα 7	
Η επιστήμη στην υπηρεσία της άμυνας του κράτους	137
Ενότητα 8	
Ένα παράδειγμα σεβασμού προς τους γονείς	159
Ενότητα 9	
Οι νόμοι επισκέπτονται τον Σωκράτη στη φυλακή	181
Ενότητα 10	
Μια τιμητική εξορία	199
Ενότητα 11	
Επικίνδυνες συμμαχίες	213
Ενότητα 12	
Θεϊκές αδυναμίες	225
Απαντήσεις	239
Αρχικοί χρόνοι βασικών ρημάτων	289

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Η Ελένη και η καταστροφή της Τροίας

A. ΚΕΙΜΕΝΟ

Εἰ ἐν Ἰλίῳ Ἑλένη ἦν, ἀπέδοντο ἂν αὐτὴν τοῖς Ἑλλησιν οἱ Τρῶες, ἐκόντος γε ἢ ἄκοντος Ἀλεξάνδρου. Οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαθῆς ἦν ὁ Πριάμος οὐδὲ οἱ ἄλλοι Τρῶες, ὥστε τοῖς σφετέροις σώμασι καὶ τοῖς τέκνοις καὶ τῇ πόλει κινδυνεύειν ἐδοῦλοντο, ὅπως Ἀλέξανδρος Ἑλένη συνοικῆ. Εἰ δέ τοι καὶ ἐν τοῖς πρώτοις χρόνοις ταῦτα ἐγίγνωσκον, ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρώων, μάλιστα δὲ οἱ αὐτοῦ νείεις, ὅποτε συμμίσγοιεν τοῖς Ἑλλησιν, ἀπώλλυντο, Πριάμος, εἰ καὶ αὐτὸς Ἑλένη συνώκει, ἀπέδωκεν ἂν αὐτὴν Μενελάῳ, ἵνα αὐτὸς καὶ οἱ ὑπήκοοι αὐτοῦ ἀπαλλαγείεν τῶν παρόντων κακῶν. Ἄλλ' οὐ γὰρ εἶχον Ἑλένην ἀποδοῦναι οὐδὲ λέγουσιν αὐτοῖς τὴν ἀλήθειαν ἐπίστευον οἱ Ἑλληνες, ὡς μὲν ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, τοῦ δαιμονίου παρασκευάζοντος ὅπως πανωλεθρία ἀπολόμενοι καταφανὲς τοῦτο τοῖς ἀνθρώποις ποιήσωσι, ὡς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρία παρὰ τῶν θεῶν.

Ἡρόδοτος, Ἱστορίη 2.120 (διασκευή)

B. ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ*

1.1. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης A με τη σημασία τους στη στήλη B:

A		B
1. ἐκὼν	•	• α. παράφρων
2. ἄκων	•	• β. με τη θέληση
3. φρενοβλαθῆς	•	• γ. χάνομαι
4. συμμίσγω	•	• δ. χωρὶς τη θέληση
5. ἀπόλλυμαι	•	• ε. συγκρούομαι

* Οι απαντήσεις στις Ασκήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

1.2. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης Α με τη σημασία τους στη στήλη Β:

A	B
1. καταφανής •	• α. συγκατοικώ
2. βούλομαι •	• β. επιστρέφω
3. συνοικῶ •	• γ. θέλω
4. γινώσκω •	• δ. ολοφάνερος
5. ἀποδίδωμι •	• ε. κάνω
6. ποιῶ •	• στ. γνωρίζω

1.3. Στον παρακάτω πίνακα να συμπληρώσετε τις πτώσεις που λείπουν:

Ενικός αριθμός				
Ονομ.	ὁ Ἕλλην	τὸ σῶμα	ἡ πόλις	ὁ ἄνθρωπος
Γεν.
Δοτ.	τῷ ἄνθρώπῳ
Αιτ.	τὸν Ἕλληνα	τὴν πόλιν
Κλητ.	ὦ σῶμα	ὦ ἄνθρωπε
Πληθυντικός αριθμός				
Ονομ.	οἱ Ἕλληνες	τὰ σώματα	αἱ πόλεις	οἱ ἄνθρωποι
Γεν.	τῶν πόλεων
Δοτ.	τοῖς σώμασι(ν)
Αιτ.	τάς πόλεις	τοὺς ἀνθρώπους
Κλητ.	ὦ Ἕλληνες

1.4. Στον παρακάτω πίνακα να γράψετε τις πλάγιες πτώσεις του πληθυντικού αριθμού του αρσενικού γένους στις αντωνυμίες που σας δίνονται:

Αντωνυμίες	Πληθυντικός αριθμός		
οὗτος	Γεν.	Δοτ.	Αιτ.
αὐτός	Γεν.	Δοτ.	Αιτ.
σφέτερος	Γεν.	Δοτ.	Αιτ.

1.5. Στον παρακάτω πίνακα να συμπληρώσετε τις πτώσεις που λείπουν στα ονομαστικά σύνολα **τὸ μέγα ἀδίκημα** και **ὁ πολὺς πόνος**:

Ενικός αριθμός		
Όνομ.	τὸ μέγα ἀδίκημα	ὁ πολὺς πόνος
Γεν.
Δοτ.
Αιτ.
Κλητ.	(ὦ) μέγα ἀδίκημα	ὦ πολὺ πόνε
Πληθυντικός αριθμός		
Όνομ.	τὰ μεγάλα ἀδικήματα	οἱ πολλοὶ πόνοι
Γεν.
Δοτ.
Αιτ.
Κλητ.	(ὦ) μεγάλα ἀδικήματα	ὦ πολλοὶ πόνοι

1.6. Στον παρακάτω πίνακα να γίνει χρονική αντικατάσταση των ρηματικών τύπων που δίνονται:

Ενεστώτας	Παρατατικός	Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος
	ἤν				
κινδυνεύειν					
	ἔβούλοντο				
	ἐγίγνωσκον				
	συνώκει				
	εἶχον				

1.7. Στον παρακάτω πίνακα να γίνει εγκλιτική αντικατάσταση των ρηματικών τύπων που δίνονται:

Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
	συνοικῆ		
ἀπέδωκε(ν)			
πιστεύει			
ἀποφαίνομαι			
	ποιήσωσι(ν)		
εἰσὶ(ν)			

1.8. Στον παρακάτω πίνακα να βρείτε και να γράψετε το *α'* και το *β'* συνθετικό των σύνθετων λέξεων που δίνονται:

Σύνθετη λέξη	<i>α'</i> συνθετικό	<i>β'</i> συνθετικό
ἀποδίδωμι		
φρενοβλαθής		
συνοικέω -ῶ		
συμμίσγω		

1.9. Στον παρακάτω πίνακα να γράψετε στη στήλη *B* λέξεις της *ν.ε.* ομόρριζες με τα ρήματα της *α.ε.* που δίνονται στη στήλη *A*:

A	B
ἔχω	
ποιέω -ῶ	
συνοικέω -ῶ	

1.10. Στον παρακάτω πίνακα να γράψετε στη στήλη *B* ρήματα της *α.ε.* συνώνυμα με τα ρήματα της *α.ε.* που δίνονται στη στήλη *A*:

A	B
δούλομαι	
γιγνώσκω	
ποιέω -ῶ	

1.11. Να απεικονίσετε σε κλαδικό διάγραμμα την πρόταση **Ἄλέξανδρος Ἑλένη συνώκει** και να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους όρους της πρότασης.

1.12. κινδυνεύειν: Να χαρακτηρίσετε συντακτικά το απαρέμφατο αυτό και να βρείτε το υποκείμενό του.

1.13. ἐν Ἰλίῳ, τοῖς Ἑλλησιν, φρενοβλαθῆς, καταφανές: Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους όρους αυτούς του κειμένου.

1.14. τοῦ δαιμονίου παρασκευάζοντος: Να χαρακτηρίσετε τη μετοχή και να αναφέρετε το συντακτικό φαινόμενο που υπάρχει εδώ.

1.15. Πόσα είδη μετοχών υπάρχουν στην α.ε. και σε ποιες μετοχές είναι δυνατό να έχουμε τη λεγόμενη γενική απόλυτη;

1.16. Να μετατρέψετε τις παρακάτω ν.ε. προτάσεις στις αντίστοιχες προτάσεις της α.ε.:

ν.ε.	α.ε.
α. Αν η Ελένη ήταν στην Τροία, θα την έδιναν οι Τρώες πίσω στους Έλληνες.	
β. Κάνουν αυτό ολοφάνερο στους ανθρώπους.	
γ. Ο Πρίαμος δε συζούσε με την Ελένη.	

1.17. Να μεταφράσετε τις παρακάτω προτάσεις της α.ε. στη ν.ε.:

α.ε.	ν.ε.
α. Οὐ γὰρ δὴ οὕτω φρενοβλαδῆς ἦν ὁ Πρίαμος.	
β. Ἀλέξανδρος Ἑλένη συνώκει.	
γ. Τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλα εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν.	

Γ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

α. Ετυμολογικά

Παραγωγή και σύνθεση

Η παραγωγή και η σύνθεση είναι δύο κύριοι τρόποι με τους οποίους σχηματίζονται οι λέξεις της αρχαίας ελληνικής. Με τον όρο **παραγωγή** εννοούμε το σχηματισμό λέξεων από άλλες λέξεις με την προσθήκη στο θέμα **επιθημάτων**, που ονομάζονται **παραγωγικά προσφύματα** ή **παραγωγικές καταλήξεις**. Οι λέξεις που σχηματίζονται με την προσθήκη των παραγωγικών καταλήξεων στο θέμα άλλων λέξεων λέγονται **παράγωγες**, ενώ οι λέξεις που απ' αυτές γεννήθηκαν οι παράγωγες λέγονται **πρωτότυπες**.

Έτσι, από την πρωτότυπη λέξη **γράφ-ω** σχηματίζουμε την παράγωγη **γραφ-ικός** με την προσθήκη του παραγωγικού προσφύματος **-ικός**.

Σύνθεση είναι η συνένωση των θεμάτων δύο ή περισσότερων πρωτότυπων ή παράγωγων λέξεων. Η σχηματιζόμενη με τον τρόπο αυτό **σύνθετη λέξη** φέρει έναν τόνο και έχει ενιαίο νόημα. Σε κάθε σύνθετη λέξη διακρίνουμε α' και β' συνθετικό μέρος.

Εκτός από τη συνένωση των θεμάτων δύο ή περισσότερων λέξεων, όπως *ναύκληρος*, σύνθετα σχηματίζονται και με τη χρήση αχώριστων μορίων ως *α'* συνθετικών, όπως *ἄκαρπος*.

Με τις διαδικασίες τόσο της παραγωγής όσο και της σύνθεσης εμπλουτίζεται σημαντικά το λεξιλόγιο της γλώσσας. Οι λέξεις γενικά διαιρούνται σε **απλές** και σε **σύνθετες**. Το σύνολο των απλών και σύνθετων λέξεων που σχηματίζονται από την ίδια ρίζα λέγονται **ομόρριζες**. Με τον όρο **ρίζα** εννοούμε το τμήμα εκείνο που αποτελεί τη βάση για το σχηματισμό όλων των λέξεων μιας και της αυτής ομάδας και έχει πάντα την ίδια σημασία. Η έννοια της ρίζας είναι ευρύτερη από την έννοια του θέματος. Μπορεί, όμως, κάποτε το θέμα να συμπίπτει με τη ρίζα. Συνήθως αρκετά θέματα παράγονται από ρίζες με την προσθήκη προθημάτων και επιθημάτων.

Ας λάβουμε την ακόλουθη ομάδα λέξεων: *γράφ-ω*, *γραφ-ή*, *γραφ-εύς*, *γραφ-εῖον*, *γραμ-μή*, *γράμ-μα* (γεν. *γράμματ-ος*), *γραμματ-εύς* κ.ά. Το αρχικό τμήμα *γραφ-*, που απ' αυτό παράγονται με μορφοφωνολογικούς κανόνες όλες οι λέξεις της ομάδας αυτής, λέγεται ρίζα. Από τη ρίζα *γραφ-* δγαίνονται τα θέματα *γραφ-*, *γραμ-*, *γραμματ-* κτλ.

Ασκήσεις*

1.18. Να σχηματίσετε σύνθετες λέξεις με τα συνθετικά που σας δίνονται:

α' συνθετικό	β' συνθετικό	Σύνθετη λέξη
ἐν +	παίζω
ἐν +	γράφω
ἐν +	μένω
σύν +	πιέζω
ὑπό +	ἴσταμαι

1.19. Με τα συνθετικά που σας δίνονται να σχηματίσετε σύνθετα, σύμφωνα με το παράδειγμα:

α' συνθετικό	β' συνθετικό	Σύνθετη λέξη
ἐπὶ +	γράφω	<i>ἐπιγράφω</i>
ὑπὸ +	ἀρπαγή
ἀπὸ +	ἴσταμαι
κατὰ +	ἴσταμαι
ὑπὸ +	ἡγοῦμαι
κατὰ +	ἰκετεύω

* Οι απαντήσεις στις Ασκήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

1.20. Από τα συνθετικά που παρατίθενται να γράψετε την αντίστοιχη σύνθετη λέξη:

α' συνθετικό	β' συνθετικό	Σύνθετη λέξη
μετά +	επόμενος
κατά +	άπτομαι
ἐπί +	ήσυχάζω
κατά +	ἔδρα
ἀπό +	ὄρμη

1.21. Να βρείτε τα συνθετικά μέρη των ακόλουθων σύνθετων λέξεων:

Σύνθετη λέξη	α' συνθετικό	β' συνθετικό
ἐπαινῶ
συμβαίνω
μισάνθρωπος
ρίψασπις
παρέχω

1.22. Να βρείτε την παραγωγή των ακόλουθων λέξεων:

Λέξη	Παράγεται από
ἄξιος
πλήθος
μάχομαι
παιδεύομαι
μνημονικός

1.23. Από ποιες κατηγορίες λέξεων παράγονται τα ουσιαστικά;

1.24. Πώς ονομάζονται τα ουσιαστικά που παράγονται από άλλα ουσιαστικά;

1.25. Στον παρακάτω πίνακα να συμπληρώσετε στη στήλη Β τις παράγωγες λέξεις που ζητούνται και ανήκουν στην κατηγορία που αναγράφεται μέσα στην παρένθεση:

A	B
α. Ἀσκληπιός	(πατρωνυμικό →)
β. λαγώς	(γονεωνυμικό →)
γ. Μίλητος	(εθνικό →)
δ. ναῦς	(παρώνυμο →)

ε. τόξον	(παρώνυμο →)
στ. ξίφος	(υποκοριστικό →)
ζ. στρατός	(περιεκτικό →)

1.26. Στον παρακάτω πίνακα να γράψετε στη 6' στήλη από ποιο ουσιαστικό παράγονται οι λέξεις της α' στήλης. Ακόμη, στην 7' στήλη να σημειώσετε την κατηγορία στην οποία ανήκει η παράγωγη λέξη της α' στήλης:

Παράγωγη λέξη	Παράγεται από το ουσ.	Κατηγορία
νεανίσκος
γάστρων
γραφεΐον
έλαιών
Κρονίδης
ἀετιδεύς
Ζακύνθιος

1.27. Στον παρακάτω πίνακα να γράψετε στη στήλη Β τα υποκοριστικά που παράγονται από τις λέξεις της στήλης Α:

A	B
α. ἵππος
β. ἄβαξ
γ. οἰκία
δ. πύλη
ε. πύργος
στ. λόγος
ζ. δάσος

1.28. Στον παρακάτω πίνακα να γράψετε στη στήλη Β τα περιεκτικά που παράγονται από τις λέξεις της στήλης Α:

A	B
α. ὄρνις
β. πεύκη
γ. πλάτανος
δ. ξένος
ε. περιστερά
στ. σφήξ
ζ. ῥόδον

1.29. Τι δηλώνουν τα ουσιαστικά που παράγονται από ρήματα; Γράψτε από ένα τουλάχιστον παράδειγμα.

1.30. Στον παρακάτω πίνακα να βρείτε από ποιο ρήμα παράγονται τα ουσιαστικά της στήλης Α και τι σημαίνουν:

A	Παράγεται από το ρ.	Σημαίνει
πομπός
κηδεμών
φυγάς
γεϋσις
ποίησης
στροφή
πρᾶγμα
κλειῖθρον
ἐργαστήριον

1.31. Να βρείτε ποια από τα παρακάτω ουσιαστικά δηλώνουν: α) το πρόσωπο που ενεργεί, β) το αποτέλεσμα της ενέργειας, γ) τον τόπο, δ) το όργανο ή το μέσο και ε) ενέργεια ή κατάσταση: **νομέυς, θέατρον, ποίημα, ψευδός, πλήκτρον, κολακεία, πρᾶξις, θυσία, σωτήρ, ἀγορά, δουλεία, γνώμη, ὀρχήστρα.**

1.32. Να αντιστοιχίσετε τα ρήματα της στήλης Α με τα παράγωγα ουσιαστικά τους στη στήλη Β και με τη σημασία των ουσιαστικών αυτών στη στήλη Γ:

A	B	Γ
1. φεύγω	α. δικαστήριον	Α. το πρόσωπο που ενεργεί
2. δρέπω	β. σήμαντρον	Β. όργανο ή μέσο
3. δικάζω	γ. δρέπανον	Γ. αποτέλεσμα ενέργειας
4. σημαίνω	δ. φυγάς	Δ. τόπος
5. ιδρύω	ε. ἴδρυμα	

1.33. Να εντάξετε, ανάλογα με τη σημασία τους, τα παρακάτω ουσιαστικά στην κατάλληλη στήλη: **παιδάριον, χωρίον, Πηλείδης, Πάριος, γυμνάσιον, Σύριος, ἡπειρώτης, Βορεάδης, πολίτης, κουρεῖον:**

Εθνικά	Παρόνυμα	Τοπικά	Υποκοριστικά	Πατρωνυμικά

β. Τριτόκλιτα ουσιαστικά

Τα τριτόκλιτα ουσιαστικά διαιρούνται στις ακόλουθες κατηγορίες:

- καταληκτικά** (έχουν κατάληξη **-ς** στην ον. εν.): *ίχθυς – πρᾶξις*
 - ακατάληκτα** (χωρίς κατάληξη **-ς** στην ον. εν.): *γέρον – ῥήτωρ – σῶμα*
- μονόθεμα** (μ' ένα θέμα σ' όλες τις πτώσεις): *λειμών, λειμῶνος*
 - διπλόθεμα** (έχουν δύο θέματα): *λιμῆν, λιμένος – γέρον, γέροντος*
- φωνηεντόληκτα** (με χαρακτηρισά φωνήεν): *πόλις – πόλεως*
 - συμφωνόληκτα** (με χαρακτηρισά σύμφωνο): *λέων, λέοντος*

Οι κατάληξεις των τριτόκλιτων ουσιαστικών είναι οι εξής:

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
	αρσ. – θηλ.	ουδ.	αρσ. – θηλ.	ουδ.
Ον.	-ς ή –	–	-ες	-α
Γεν.	-ος ή -ως	-ος ή -ως	-ων	-ων
Δοτ.	-ι	-ι	-σι(ν)	-σι(ν)
Αιτ.	-α ή -ν	–	-ας ή -ς	-α
Κλητ.	-ς ή –	–	-ες	-α

Το θέμα των ουσιαστικών της γ' κλίσης βρίσκεται συνήθως από τη γενική του ενικού μετά την αφαίρεση της κατάληξης **-ος** ή **-ως**. Στα διπλόθεμα ουσιαστικά το θέμα διακρίνεται σε *ισχυρό* και σε *αδύνατο* ή *ασθενές*. Ισχυρό είναι το θέμα που έχει μακρόχρονο φωνήεν στην τελευταία συλλαβή, όπως *ῥήτωρ*, ενώ ασθενές ή αδύνατο είναι το θέμα που έχει βραχύχρονο φωνήεν στην τελευταία συλλαβή, όπως *λιμεν*.

Ασκήσεις*

1.34. Στον παρακάτω πίνακα κλίσης τριτόκλιτων ουσιαστικών να συμπληρώσετε τις πτώσεις που λείπουν:

Ενικός αριθμός				
Όνομ.	ὁ Τρωῶς	ὁ ἰχθύς	ἡ δύναμις	τὸ ἄστν
Γεν.	τοῦ Τρωῶς
Δοτ.
Αιτ.	τὸν ἰχθὺν	τὸ ἄστν
Κλητ.	ὦ Τρωῶς	ὦ δύναμι
Πληθυντικός αριθμός				
Όνομ.	οἱ Τρωῶες	οἱ ἰχθύες	αἱ δυνάμεις	τὰ ἄσθη
Γεν.
Δοτ.
Αιτ.	τοὺς Τρωῶας	τοὺς ἰχθῦς	τὰ ἄσθη
Κλητ.	ὦ Τρωῶες	ὦ δυνάμεις

1.35. Στον παρακάτω πίνακα κλίσης τριτόκλιτων ουσιαστικών να συμπληρώσετε τις πτώσεις που λείπουν:

Ενικός αριθμός				
Όνομ.	ὁ ἱερεὺς	ὁ κόραξ	ὁ ὄνυξ	ὁ Ἄραψ
Γεν.	τοῦ ἱερέως	τοῦ Ἄραβος
Δοτ.
Αιτ.	τὸν κόρακα	τὸν ὄνυχα
Κλητ.
Πληθυντικός αριθμός				
Όνομ.	οἱ ἱερεῖς	οἱ κόρακες	οἱ Ἄραβες
Γεν.	τῶν ὀνύχων
Δοτ.
Αιτ.	τοὺς ἱερέας	τοὺς Ἄραβας
Κλητ.	ὦ ἱερεῖς	ὦ κόρακες	ὦ ὀνυχες

* Οι απαντήσεις στις Ασκήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

1.36. Να γράψετε τις πλάγιες πτώσεις ενικού και πληθυντικού αριθμού των τριτόκλιτων ουσιαστικών **ἡ πατρις, ὁ ὄρνις, ὁ ἴμας και ὁ ὀδός:**

Ενικός αριθμός				
Γεν.
Δοτ.
Αιτ.
Πληθυντικός αριθμός				
Γεν..
Δοτ.
Αιτ.

1.37. Στον παρακάτω πίνακα να γράψετε τις λέξεις που δίνονται στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού:

Λέξεις	Ίδια πτώση στον άλλο αριθμό	Λέξεις	Ίδια πτώση στην άλλο αριθμό
α. τοῦ βότρυος	ζ. τῆς πτέρυγος
β. τῆ δρυϊ	η. τοῖς τάπησι(ν)
γ. τὴν πόλιν	θ. τοῖς γίγασι(ν)
δ. τὸν πέλεκυν	ι. ὃ γέρον
ε. τῷ ἀλιεῖ	ια. τῶν κτημάτων
στ. τῶν γραῶν	ιβ. τῆς ἀκτίνος

1.38. Να γράψετε την κλητική ενικού των ουσιαστικών **ὁ Περικλῆς, ὁ Ἀπόλλων, ὁ Ἄριστογείτων, ἡ γαστήρ, ἡ τυραννίς:**

1.39. Γιατί ο τύπος **τῆς πόλεως** τονίζεται στην προπαραλήγουσα, ενώ η λήγουσα είναι μακρόχρονη;

1.40. Στον παρακάτω πίνακα να συμπληρώσετε τις πτώσεις που λείπουν:

Ενικός αριθμός					
Όνομ.	ὁ υἱός	τὸ οὖς	ἡ ναῦς	ἡ θορίξ	ὁ Ζεὺς
Γεν.	τοῦ ὠτός	τῆς τριχός
Δοτ.
Αιτ.	τὴν ναῦν
Κλητ.	ὦ οὖς	ὦ θορίξ

Πληθυντικός αριθμός					
Όνομ.	οἱ υἱεῖς	τὰ ὄτα	αἱ νῆες	αἱ τρίχες	
Γεν.	
Δοτ.	
Αιτ.	τὰ ὄτα	τάς ναῦς	
Κλητ.	ὦ υἱεῖς	ὦ τρίχες	

1.41. Πώς σχηματίζεται η δοτική πληθυντικού του τριτόκλιτου ουσιαστικού τὸ γένος; Γιατί δεν αποβλήθηκε το -σ- στην πτώση αυτή μεταξύ φωνηέντων;

Χρονικές και εγκλιτικές αντικαταστάσεις*

1.42. Στον παρακάτω πίνακα να γίνει χρονική αντικατάσταση των ρηματικών τύπων που δίνονται:

Ενεστώτας	Παρατατικός	Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος
ἀποκρύπτει					
βουλεύεται					
	ἦν (γ' εν.)				
ἐκπέμπει					
			κελεύσας		
			εἶπειν		
ταράττονται					
			διαφθεῖραι		

1.43. Στον παρακάτω πίνακα να γίνει εγκλιτική αντικατάσταση των ρηματικών τύπων που δίνονται:

Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
	διδάξης		
			κολαζέσθω
		ἔχοι	
ὄρᾱς			

* Οι απαντήσεις στις Χρονικές και εγκλιτικές αντικαταστάσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

		ἴδοις	
ἐξετάζεις			

1.44. Στον παρακάτω πίνακα να γίνει χρονική αντικατάσταση των ρηματικών τύπων που δίνονται:

Ενεστώτας	Παρατατικός	Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος
		ἔσονται			
ἀποκτείνου					
	ἐπιστεύοντο				
σημαίνειν					
φασί(ν)					
			εὐρεῖν		

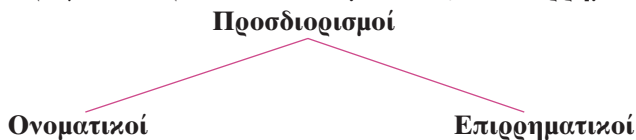
1.45. Στον παρακάτω πίνακα να γίνει εγκλιτική αντικατάσταση των ρηματικών τύπων που δίνονται:

Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
κατέλιπον (γ' πληθ.)			
ἔστειλε(ν)			
		καταστρέψαιντο	
	ἔξαμαρτάνη		
πράσσουσι(ν)			
		λέγοιεν	

Δ. ΣΥΝΤΑΞΗ

α. Ομοίопτωτοι και ετερόπτωτοι προσδιορισμοί

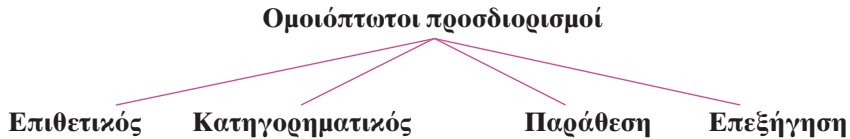
Γενικά, οι προσδιορισμοί διακρίνονται σε **ονοματικούς** και **επιρρηματικούς**.

Οι ονοματικοί προσδιορισμοί διαιρούνται σε **ομοιόπτωτους** και σε **ετερόπτωτους**.

Οι **ομοιόπτωτοι προσδιορισμοί** βρίσκονται στην ίδια πτώση με το προσδιοριζόμενο, ενώ οι **ετερόπτωτοι** είναι σε διαφορετική πτώση απ' αυτό.

Οι **ετερόπτωτοι προσδιορισμοί** εκφέρονται με μια από τις πλάγιες πτώσεις (γενική, δοτική, αιτιατική) και είναι οι εξής:

α) **Με γενική:**

1. **Γενική διαιρετική:** *ἕκαστος τῶν ὀπλιτῶν.*
2. **Γενική κτητική:** *οἶκος Περικλέους.*
3. **Γενική του δημιουργού ή του εργάτη:** *τὰ ἔπη τοῦ Ὅμηρου.*
4. **Γενική της ύλης:** *κόπη ἐλέφαντος, ἄγαλμα λίθου.*
5. **Γενική του περιεχομένου:** *ἡ στρατιὰ τῶν Ἑλλήνων.*
6. **Γενική της αιτίας:** *αἴτιος θανάτου, δίκη κλοπῆς.*
7. **Γενική της καταγωγῆς:** *Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο.*
8. **Γενική της αξίας ή του τιμήματος:** *δόξα χρημάτων οὐκ ὦνητή, στολή πολλοῦ χρυσοῦ ἀξία.*
9. **Γενική της ιδιότητος ή του μέτρου:** *παῖς τριῶν ἐτῶν, ὁδὸς πέντε ἡμερῶν.*
10. **Γενική υποκειμενική:** *Θουκυδίδης ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων.*
11. **Γενική αντικειμενική:** *νομεὺς ἀγέλης.*
12. **Γενική συγκριτική:** *τὸ σιγᾶν κρεῖττον ἔστι τοῦ λαλεῖν.*
13. **Γενική παραθετική – επεξηγηματική:** *τὰ ἡμέτερα αὐτῶν, Ἰλίου πόλις.*
14. **Γενική της αναφορᾶς:** *θυγάτηρ γάμου ἥδη ὦραία.*

β) **Με δοτική:**

1. **Δοτική αντικειμενική:** *οἱ πονηροὶ ἀλλήλοις ὅμοιοι, αἰδῶς καὶ φόβος ἔμφυτα τοῖς ἀνθρώποις, ἢ τοῦ θεοῦ ἡμῖν δόσις, ἀκόλουθα τούτοις πράττει.*
2. **Δοτική του κατά τι ή της αναφορᾶς:** *φιλοπροσήγορος τῷ τρόπῳ, τῇ φωνῇ τραχύς, μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι.*
3. **Δοτική του ενεργούντος προσώπου ή του ποιητικού αιτίου.** Συντάσσεται συνήθως με τα ρηματικά επίθετα σε **-τέος** και **-τος**: *ὁ ποταμὸς ἔστιν ἡμῖν διαδατέος.*

γ) **Με αιτιατική:**

1. **Αιτιατική της αναφοράς:** τυφλὸς τὰ τ' ὄτα, τόν τε νοῦν τὰ τ' ὄμματ' εἶ.

Ασκήσεις*

1.46. Στις παρακάτω προτάσεις να βρείτε και να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους ομοίωπτους ονοματικούς προσδιορισμούς:

- α. Πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ.
 - β. Χαίρω ἀκούων ὑμῶν τῶν σοφῶν.
 - γ. Ὁ παῖς με, ὁ Σάτυρος, ἀπέδρα.
 - δ. Τοῦ ἡδίστου ἀκροάματος, ἐπαίνου, οὔποτε σπανίζετε.
 - ε. Ἐπιφύλακτος φαιδρῶ τῷ προσώπῳ ἐκέλευσε.
- στ.** Κῦρος ἤθροιζε τὴν ἑλληνικὴν δύναμιν.
ζ. Ἐκ κεφαλῆς εἰς πόδας ἄκρους.

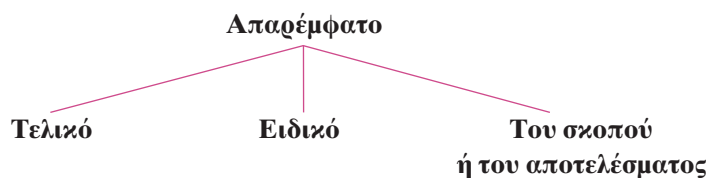
1.47. Στις παρακάτω προτάσεις να βρείτε και να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους ετερόπτους ονοματικούς προσδιορισμούς:

- α. Νόμοι Σόλωνος.
 - β. Ὁ υἱὸς τοῦ Φιλίππου.
 - γ. Ὀλίγοι τῶν στρατιωτῶν.
 - δ. Γραφή ἀσεβείας.
 - ε. Εἶφος σιδήρου.
- στ.** Τεῖχος ὀκτώ σταδίων.
ζ. Ἀγέλη βοῶν.
η. Χωρίον δέκα μνῶν.
θ. Πολλῶν ὁ καιρὸς διδάσκαλος γίγνεται.
ι. Ἡ νίκη τῶν Ἑλλήνων.
- ια.** Πατὴρ τε καὶ μητὴρ καὶ τῶν ἄλλων προγόνων τιμιώτερόν ἐστιν ἢ πατὴρ.
ιβ. Αἰδὼς καὶ φόβος ἔμφυτα τοῖς ἀνθρώποις.
ιγ. Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι.
ιδ. Δεινὸς ταύτην τὴν τέχνην.

β. Απαρέμφατο

Το απαρέμφατο εἶναι τριῶν ειδῶν: **τελικό, ειδικό και απαρέμφατο του σκοπού ή του αποτελέσματος.**

* Οι απαντήσεις στις Ασκήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

Με **τελικό απαρέμφατο** συντάσσονται τα **κελευστικά** ή **προτρεπτικά** ρήματα (κελεύω, προτρέπω), τα **εφετικά** ή **βουλητικά** (εφίεμαι, βούλομαι), τα **κωλυτικά** ή **απαγορευτικά** (κωλύω, απαγορεύω) και τα **δυνητικά** ή **άποπειρατικά** (δύναμαι, πειρώμαι). Το τελικό απαρέμφατο τίθεται σε κάθε χρόνο πλην του μέλλοντα και δέχεται άρνηση μή.

Το **ειδικό απαρέμφατο** εξαρτάται από ρήματα **λεκτικά** (λέγω, φημί, όμολογώ) και **δοξαστικά** (δοκώ, νομίζω, οΐομαι). Εκφέρεται σε κάθε χρόνο και δέχεται άρνηση ού.

Το **απαρέμφατο του σκοπού ή του αποτελέσματος** εξαρτάται από ρήματα που δηλώνουν **κίνηση** ή **σκοπίμη ενέργεια**, όπως βαίνω, φέρω, εκλέγω, πέμπω, ήκω, δίδωμι κ.ά.

Χρήση του άναρθρου απαρεμφάτου

Το απαρέμφατο, όταν συνοδεύεται από το άρθρο, λέγεται **έναρθρο** ή **σύναρθρο**. Έχει λειτουργία ουσιαστικού και μπορεί να είναι υποκείμενο, αντικείμενο, κατηγορούμενο ή οποιοσδήποτε προσδιορισμός. Περισσότερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το **άναρθρο** απαρέμφατο, το οποίο χρησιμοποιείται:

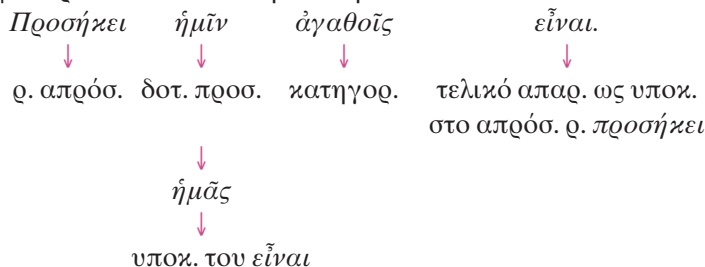
- α) ως **υποκείμενο** στα απρόσωπα ρήματα ή στις απρόσωπες εκφράσεις.
- β) ως **αντικείμενο**.
- γ) ως **κατηγορούμενο**.
- δ) ως **επεξήγηση**.
- ε) ως **προσδιορισμός του κατά τι ή της αναφοράς**.
- στ) **απόλυτα** σε στερεότυπες εκφράσεις, όπως τὸ νῦν εἶναι (= όσο για τώρα), ἐκὼν εἶναι (= όσο εξαρτάται από τη θέληση).
- ζ) αντί **προστακτικής**: ὦ ξειν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις.
- η) **ἐπιφωνηματικά**: ἐμὲ τάδε παθεῖν, φεῦ!

Το υποκείμενο του απαρεμφάτου

Το υποκείμενο του απαρεμφάτου μπορεί να είναι:

- α) Το ίδιο το υποκείμενο του ρήματος από το οποίο εξαρτάται το απαρέμφατο (**ταυτοπροσωπία**): Φοβοῦμαι διελέγχειν σε (ἐγώ: υποκ. τόσο του ρ. φοβοῦμαι όσο και του απαρ. διελέγχειν).
- β) Το αντικείμενο του ρήματος από το οποίο εξαρτάται το απαρέμφατο ή κάποιο άλλο διαφορετικό όνομα (**ετεροπροσωπία**): Σωκράτης τοὺς συνόντας ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προέτρεπε (Σωκράτης: υποκ. του ρ. προέτρεπε, τοὺς συνόντας: υποκ. του απαρ. ἐπιμελεῖσθαι και αντικ. του ρ. προέτρεπε).

- γ) Στα απρόσωπα ρήματα που δέχονται ως υποκείμενο απαρέμφατο και συντάσσονται με δοτική προσωπική, υποκείμενο του απαρεμφάτου είναι η δοτική αυτή, αφού τραπεί σε αιτιατική πτώση:

Ασκήσεις*

1.48. Στις παρακάτω προτάσεις να σημειώσετε το είδος των απαρεμφάτων και να βρείτε το υποκείμενό τους:

- α. Καὶ πειράσομαι τῷ λόγῳ τοῦτον ἐπιδειξάμι ψευδόμενον.
- β. Κῦρος ἐθήρευεν, ὁπότε βούλοιο γυμνάσαι ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἵππους.
- γ. Μειδίας ἐκέλευσεν ἀνοῖξαι τὰς πύλας.
- δ. Οἱ στρατιῶται ἠὔχοντο Κῦρον εὐτυχῆσαι.
- ε. Ὅμολογῶ σωφροσύνην εἶναι τὸ γνῶθι σεαυτὸν.
- στ. Φασὶ τὴν ἄρκτον οὐχ ἄπτεσθαι νεκροῦ.

1.49. Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με τον κατάλληλο τύπο της λέξης που δίνεται σε παρένθεση:

- α. Δεῖ τὸν στρατιώτην πειθαρχικὸν (εἰμί, απαρ. ενεστ.)
- β. Νοῦν χρῆ τὸν στρατηλάτην..... (ἔχω, απαρ. ενεστ.)
- γ. Ὡς ξεῖν', Λακεδαιμονίοις ὅτι τῆδε κείμεθα. (ἀγγέλλω, απαρ. ενεστ.)
- δ. οὐκ ἐπίσταμαι. (κιθαρίζω, απαρ. ενεστ.)
- ε. Κωλύουσιν αὐτοὺς (ἀποπλέω, απαρ. ενεστ.)
- στ. Πολέμαρχος φρουροὺς ἔταξε τὸ τεῖχος. (φυλάττω, απαρ. ενεστ.)
- ζ. Οἱ ἔφηβοι ὀμνύουσι τὴν πατρίδα μείζονα (παραδίδωμι, απαρ. μέλλ.)

1.50. Να βρείτε το υποκείμενο των απαρεμφάτων στις επόμενες προτάσεις και να σημειώσετε αν πρόκειται για ταντοπροσωπία ή για ετεροπροσωπία:

- α. Κῦρος ὑπισχνεῖτο δώσειν πέντε μνᾶς.

* Οι απαντήσεις στις Ασκήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

- β. Κύρος ἐκέλευσε παραγενέσθαι Πρόξενον.
 γ. Τοῖς Αἰγινήταις οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδωσαν Θυρέαν οἰκεῖν καὶ τὴν γῆν νέμεσθαι.
 δ. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔφασαν πόλιν Ἑλληνίδα ἀνδραποδιεῖν.
 ε. Κύρος ἐπειρᾶτο κατάγειν τοὺς ἐκπεπτωκότας.
 στ. Σφόδρα ἐπιλήσιμονας καὶ εὐήθεις νομίζουσιν ὑμᾶς εἶναι.
 ζ. Βοιωτοὶ νῦν ἀπειλοῦσιν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Ἀττικήν.

γ. Οἱ βασικοί ὅροι μίας απλῆς πρότασης

Το **υποκείμενο** εἶναι τὸ ονοματικὸ σύνολο (ΟΣ) που φανερῶνει ποῖος (ποια, ποιο) ενεργεῖ ἢ πάσχει ἢ βρῖσκεται σε μια κατάσταση. Βρῖσκεται πάντοτε σε πῶση ονομαστική και συμφωνεῖ με τὸ ρῆμα στο πρόσωπο και στον αριθμὸ.

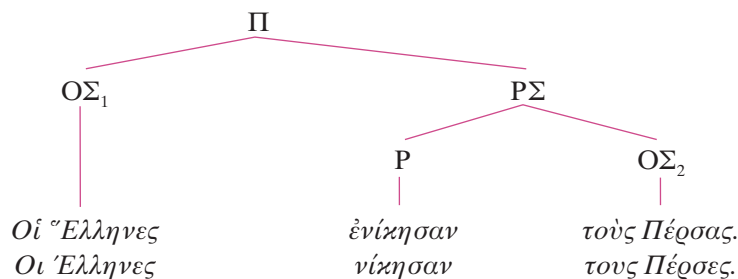
Κατηγορημα εἶναι τὸ ρηματικὸ σύνολο (ΡΣ) που δηλώνει ἐκεῖνο που λέγεται στην πρόταση για τὸ υποκείμενο. Τὸ κατηγορημα, ἀνάλογα με τὸ εἶδος του ρήματος (συνδετικό, ἀμετάβατο, μεταβατικὸ μόνοπρωτο, μεταβατικὸ δίπρωτο), ἔχει τις ἀκόλουθες μορφές:

1. *ἐκεῖνος ἄδει*. Τὸ κατηγορημα ἐδῶ περιλαμβάνει μόνον τὸ ρηματικὸ τύπο ἄδει.
2. *Σωκράτης ἐστὶ σοφός*. Τὸ κατηγορημα ἐδῶ περιλαμβάνει τὸν τύπο ἐστὶ του συνδετικού ρ. εἰμί και τὸ κατηγορούμενο σοφός.
3. *ὁ βασιλεὺς ἔπεμψε κήρυκας*. Τὸ κατηγορημα ἐδῶ περιλαμβάνει τὸ ρ. ἔπεμψε και τὸ ἀντικείμενο κήρυκας.
4. *Κάτων τὰ γράμματα ἐδίδαξε τὸν υἱόν*. Τὸ κατηγορημα ἐδῶ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ρ. ἐδίδαξε και τα δύο ἀντικείμενα, τὸ ἀμεσο τὸν υἱόν και τὸ ἔμμεσο τὰ γράμματα.
5. *οἱ Ἀθηναῖοι εἴλοντο Θεμιστοκλέα στρατηγόν*. Τὸ κατηγορημα ἐδῶ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ρ. εἴλοντο (= ἐξέλεξαν), τὸ ἀντικείμενο Θεμιστοκλέα και τὸ κατηγορούμενο του ἀντικειμένου στρατηγόν.

Οἱ προτάσεις εἶναι δυνατὸ να ἀπεικονιστοῦν και με κλαδικὰ διαγράμματα. Ἡ πρόταση, για παράδειγμα,

οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας
 (ν.ε. οἱ Ἕλληνες νίκησαν τους Πέρσες)

μπορεῖ να παρασταθεῖ με τὸ ἀκόλουθο κλαδικὸ διάγραμμα:

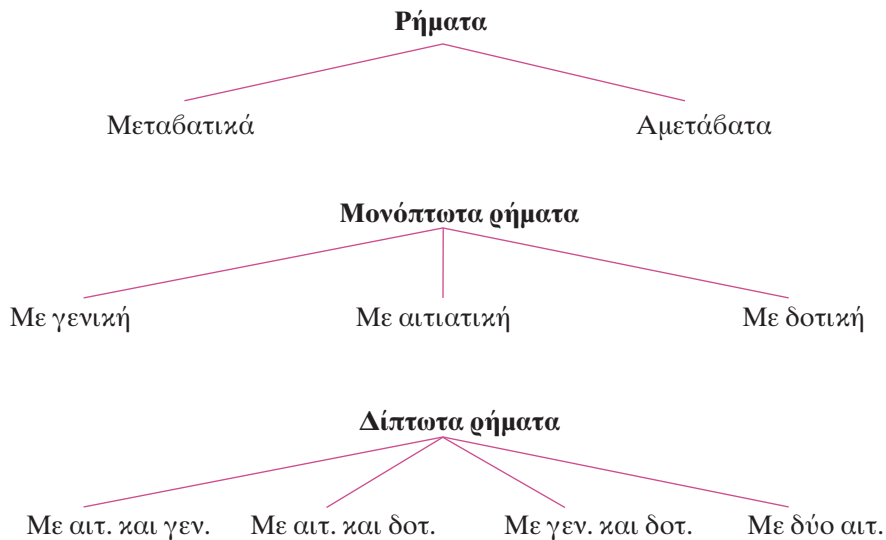
Για να βρούμε το υποκείμενο στην παραπάνω πρόταση (Π = πρόταση, ΟΣ = ονοματικό σύνολο, ΡΣ = ρηματικό σύνολο, Ρ = ρήμα), ρωτάμε: Ποιοι νίκησαν τους Πέρσες; Η απάντηση βέβαια είναι: οι Έλληνες, που είναι και το υποκείμενο της πρότασης αυτής.

δ. Μεταβατικά και αμετάβητα ρήματα

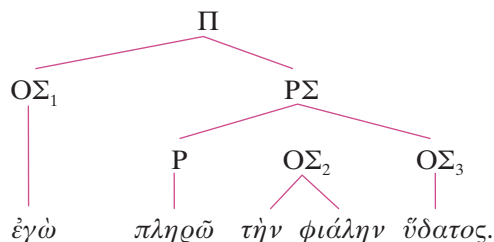
Αμετάβητα λέγονται τα ρήματα που η ενέργειά τους δε μεταβαίνει σε κάποιο πρόσωπο, ζώο ή πράγμα. Τα ρήματα αυτά δεν έχουν αντικείμενο. Άρα, το ρηματικό τους σύνολο (το κατηγορημα) αποτελείται κυρίως από το ρήμα.

Μεταβατικά λέγονται τα ρήματα που δηλώνουν ότι η ενέργειά τους μεταβαίνει σε κάποιο πρόσωπο, ζώο ή πράγμα. Τα ρήματα αυτά δέχονται αντικείμενο ή αντικείμενα, η πτώση των οποίων καθορίζεται από τη σημασία του ρήματος.

Οι παραπάνω έννοιες μπορεί να απεικονιστούν ως εξής:

Για τα δίπρωτα ρήματα το ακόλουθο κλαδικό διάγραμμα είναι σχετικό:

Ασκήσεις*

1.51. Στις παρακάτω προτάσεις να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους όρους που είναι σε πλάγια πτώση:

- α. Ἄνθρωπος ὢν μέμνησο τῆς κοινῆς τύχης.
- β. Χρόνου φείδου.
- γ. Πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη ἀρετῆς πανουργία φαίνεται.
- δ. Προσῆκει μάλιστα ἐλευθέρῳ ἢ ἱππικῇ.
- ε. Ὅμοιος ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει.
- στ. Οὐ τοῦτο ἐρωτῶ σε.
- ζ. Τὴν ξυμμαχίαν ἀνεμίμησκον τοὺς Ἀθηναίους.
- η. Τὴν τοιαύτην δύναμιν ἀνδρείαν ἔγωγε καλῶ.

1.52. Στις παρακάτω προτάσεις να χαρακτηρίσετε συντακτικὰ τους ὀρους που εἶναι σε πλάγια πτώση:

- α. Ὑμεῖς ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν.
- β. Πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ.
- γ. Μετεσχῆκαμεν ὑμῖν ἱερῶν.
- δ. Μὴ μοι φθονήσης τοῦ μαθήματος.
- ε. Ὁ σίδηρος ἀνισοῖ τοὺς ἀσθενεῖς τοῖς ἰσχυροῖς.
- στ. Κεράννυμι ὕδωρ τῷ οἴνῳ.

1.53. σιγή φέρει κόσμον ταῖς γυναίξι: Να απεικονίσετε τὴν πρόταση αὐτή με το σχετικό κλαδικό διάγραμμα.

1.54. Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων της α.ε. με τὴν κατάλληλη πτώση των λέξεων που δίνονται σε παρένθεση:

- α. Σωκράτης τοῦ (σῶμα) οὐκ ἤμέλει.
- β. Μήτε (χορῆμα, πληθ.) φειδομένους μήτε πόνων.
- γ. Οὗτοι τοῖς (Ἀθηναῖοι) ἐβεβοηθήκεσαν.
- δ. Ἐπλήρωσαν τὰς τριήρεις (ἄνδρες).
- ε. (οἱ φίλοι) μετάδοτε τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν.
- στ. Οἱ Ἀθηναῖοι (Σωκράτης) θάνατον κατέγνωσαν.
- ζ. Τοῦτο ἔδειξεν (Ἀλέξανδρος).
- η. Τισσαφέρνης συμφορὰς (οἱ Ἕλληνες) εἰργάσατο.

1.55. Στις παρακάτω προτάσεις να χαρακτηρίσετε τα ρήματα ως μονόπρωτα ἢ δίπρωτα και να βρεῖτε τα αντικείμενά τους:

* Οι απαντήσεις στις Ασκήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

- α. Βλάπτει τὸν ἄνδρα θυμός.
- β. Χρώμεθα αὐτοῖς συμβούλοις.
- γ. Ἐαυτοῦ κήδετα ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ.
- δ. Πάντες τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσι.
- ε. Ἐψεύσθησαν τῶν ἐλπίδων.
- στ. Ζήσεις βίον κράτιστον, ἣν θυμοῦ κρατῆς.
- ζ. Φιλοσόφῳ ἔοικας.
- η. Ἐμμένω τοῖς ὁμολογημένοις.

Ε. ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ – ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ομόρριζες λέξεις της νέας ελληνικής από το ρ. ἄρχω

απλές

αρχή, αρχίζω, άρχοντας, αρχαίος, αρχοντιά, αρχοντικός, αρχείο, αρχάριος, αρχαιότητα, αρχονταρίκι, αρχαῖζω κ.ά.

σύνθετες

αρχηγός, αρχηγείο, αρχάγγελος, αρχοντόσπιτο, αρχιμηλιά, αρχιστράτηγος, δήμαρχος, πλοίαρχος, γυμνασιάρχης, αρχιερέας, αρχιτέκτονας, φρούραρχος, λυκείαρχης, πατριαρχης, θιασάρχης, αρχαιογνωσία, εργοστασιάρχης, αρχαιοελληνικός, αρχαιολόγος, αρχαιομαθής, αρχέγονος, άναρχος, αρχαιρεσίες κ.ά.

Ασκήσεις*

1.56. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της ν.ε. που δίνονται στη στήλη Α με αυτές της στήλης Β και να σχηματίσετε αποδεκτές φράσεις:

A	B
1. αρχαιοελληνικός	• α. Θεός
2. άναρχος	• β. καλή
3. αρχαιολογικός	• γ. Μέγας
4. αρχέγονος	• δ. πολιτισμός
5. αρχή	• ε. λαός
6. αρχιερέας	• στ. χώρος

* Οι απαντήσεις στις Ασκήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

1.57. Τι σημαίνουν οι λέξεις *αρχοντιά, αρχαΐζω, θιασάρχης, αρχαιομαθής, άναρχος, αρχαιρεσίες* και *αρχαιογνωσία*; Γράψτε μια φράση για καθεμιά από τις λέξεις αυτές.

Συνώνυμα και αντώνυμα λέξεων της αρχαίας ελληνικής

Ασκήσεις*

1.58. Να γράψετε ρήματα της α.ε. που να είναι συνώνυμα με το ρ. *άγω*.

1.59. *άδικῶ, αίρω, αισθάνομαι*: Να γράψετε για το καθένα συνώνυμα ρήματα στην α.ε.

1.60. *άμελῶ, άνατέλλω, άνοίγω, άποδημῶ, άρπάζω, άρχω*: Για καθένα από τα ρήματα αυτά να γράψετε ένα τουλάχιστον αντώνυμο στην α.ε.

* Οι απαντήσεις στις Ασκήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

